

II. Deeltijdse werkhervattingen

Stijging van het aantal deeltijdse werkhervattingen – TNW-trajecten – Categorisering – Periodieke aansprekingen – Concreet contact

Vraag nr. 2431, gesteld op 24 november 2023, aan de vice-eersteminister en minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, door de heer VAN DER DONCKT, volksvertegenwoordiger¹

In navolging van uw antwoord van 25 oktober 2023 op mijn parlementaire vraag over de afname van de groei van het aantal langdurig zieken (vraag nr. 39452C, *integraal Verslag*, Kamer, 2022-2023, CRIV 55 COM 1210) wens ik specifiek met betrekking tot de stijging van het aantal deeltijdse werkhervattingen nog de volgende bijkomende vragen te stellen.

1. De deeltijdse werkhervattingen vertonen al jaren een stijgende tendens, ook toen u nog geen minister was. Zo steeg het aantal deeltijdse werkhervattingen van 34.447 nieuwe toelatingen in 2016 naar 54.972 in 2019 (dus een stijging met bijna 60 %). Houdt de berekening van de doelstelling van 4.600 extra jobs voor arbeidsongeschikten rekening met het feit dat de tendens al jaren stijgend is? Is er effectief sprake van een trendbreuk waarbij het aantal deeltijdse werkhervattingen nog sneller stijgt dan de aanvankelijke stijging? Kunt u meegeven hoeveel nieuwe deeltijdse werkhervattingen (voor maximum één dag) in 2022 hebben plaatsgevonden?

2. Het systeem van de deeltijdse werkhervattingen is natuurlijk niet door de regering zelf uitgevonden. Wat wel een regeringsinitiatief is zijn, bijvoorbeeld, de hervormde terug-naar-werk (TNW)-trajecten sinds 2022. Een deeltijdse werkhervatting is dan natuurlijk pas een realisatie van het regeringsbeleid als ze voortvloeit uit het nieuwe beleid. Hoeveel deeltijdse werkhervattingen vloeiden in 2022 voort uit een TNW-traject? Hoeveel deeltijdse werkhervattingen vloeiden voort uit de re-integratietrajecten 2.0 van minister Dermagne? En hoeveel TNW-trajecten werden door de zieke werknemer zelf geïnitieerd? Ligt het aantal deeltijdse werkhervattingen dat volgt op een TNW-traject in 2022 hoger dan het aantal deeltijdse werkhervattingen dat volgde op de eerdere re-integratietrajecten via de ziekenfondsen (het systeem van voor de hervorming)?

3. De focus op deeltijdse werkhervattingen als basis voor de cijfergegevens over het succes van het regeringsbeleid vinden we wat eigenaardig. Enerzijds omdat deeltijdse werkhervattingen natuurlijk niet noodzakelijk voortvloeien uit een TNW-traject, maar anderzijds ook omdat een terugkeer naar werk zoveel meer vormen kan aannemen dan een deeltijdse werkhervatting. Mensen kunnen bijvoorbeeld ook gewoon weer voltijds aan het werk gaan, maar dan via aangepast of ander werk (al dan niet tijdelijk). Heeft u cijfers over de mate waarin TNW-trajecten (in 2022 en 2023) aanleiding geven tot aangepast of ander werk zonder vermindering van de arbeidsduur? Is er sprake van een trendbreuk in de mate waarin TNW-trajecten sinds 2022 succesvol zijn in de doorstroom naar aangepast of ander werk?

Antwoord

Ik zal proberen te illustreren waarom ik denk dat er de laatste jaren wel degelijk een opwaartse toename is van het aantal tewerkstellingen van mensen met een erkende arbeidsongeschiktheid.

1. Bulletin nr. 127, Kamer, gewone zitting 2023-2024, blz. 302.

Ook in het antwoord op uw vraag 39452C die behandeld werd tijdens de commissiezitting Sociale Zaken, Werk en Pensioenen van 25 oktober 2023 (*Integraal Verslag*, Kamer, 2023-2024, CRIV 55 COM 1210) ben ik begonnen met te zeggen dat het aantal gedeeltelijke werkhervattingen al meerdere jaren – dus ook voor de start van deze regering – jaarlijks toenam. Wat ik daarbij (gedeeltelijk) toeschreef aan de impact van het versterkende, meer aanklappende (bijv. via de TNW-C en de sensibilisering van alle partners) is het surplus bovenop de doortrekking van die trendgroei van de vorige periode.

We hebben dat gedaan door te kijken naar het aantal uitkeringsdagen per jaar waarvoor er een verminderde uitkering (ingevolge de cumulregel bij deeltijdse tewerkstelling) werd toegekend. Over de periode 2017-2019 kwamen er jaarlijks gemiddeld 2.421.129 dergelijke dagen bij ten opzichte van het vorige jaar. In de periode 2021/22 bedroeg de gemiddelde jaarlijkse aangroei 3.169.238, dus 748.108 meer. Omgerekend naar voltijdequivalenten (VTE's) is dat 2.400 VTE-gerechtigden. Gelet op de tewerkstellingsbreuk die wij voor de budgettaire oefening sinds begin 2021 toepasten gaat het om 8.220 “koppen” (personen). Waarbij ik nog even meegeef dat alleen al tussen 2022 en 2021 3.251.000 dergelijke uitkeringsdagen met verminderde uitkering bijkwamen.

Dit aantal wordt bevestigd in een andere benaderingswijze. Als we kijken naar de momentopname van het aantal personen die op 31 december van ieder jaar in dat stelsel tewerkgesteld zijn, zien we dat dat aantal tijdens de huidige legislatuur gemiddeld 2.200 eenheden hoger ligt dan het gemiddelde van de voorgaande jaren. Waarbij het logisch is dat als dat fenomeen er is op één registratiemoment (31.12 betreffende jaar) er een zelfde trend is geweest op de andere momenten in het betreffende jaar. Het gaat dus om 2.200 bijkomende VTE tewerkstellingen. Waarbij van in totaal de 100 uitkeringsdagen die er tussen 2022 en 2021 waren, er 76,6 dagen met verminderde uitkering waren. In de periode 2017-2019 lag dat gemiddeld op 40, met een maximum van 47,3 in 2017.

Op 2022 waren in het stelsel van de loontrekkenden 138.087 gerechtigden minstens één dag actief in het stelsel van de gedeeltelijke werkhervatting.

Voor de eerste negen maanden van 2023 zien we dat het aantal nieuwe toelatingen voor dergelijke werkhervattingen 6 % hoger ligt dan in 2022. Terwijl de verwachte toename van het aantal uitkeringsdagen voor langdurige arbeidsongeschiktheid in dit jaar tegenover 2022 is gedaald naar 3,3 %.

Het aantal toelatingen dat gegeven wordt door een ADVA wordt niet apart geregistreerd volgens de “inspirator” voor de vraag van de gerechtigde om zo’n toelating te krijgen. Daarom weet ik ook niet goed wat u bedoelt met “TNW-trajecten” ten opzichte van de “trajecten via de ziekenfondsen”. En wat u precies verstaat onder een “traject”. Wat we proberen te vernieuwen hebben is dat bij het bereiken van de tiende week arbeidsongeschiktheid de gerechtigde een vragenlijst ontvangt die peilt naar zijn eigen inschatting én die hij/zij verplicht ingevuld moet terugsturen. Wat op zich al leidt tot een “zelf-reflectie” bij de gerechtigde.

Op basis van onder andere die ingevulde vragenlijst maakt de ADVA in de vierde maand PAO een eerste inschatting van de restcapaciteiten, de zogenaamde categorisering. Met het wetsontwerp dat hier voortaan voorligt zal dat voortaan trouwens steeds gebeuren nadat ofwel de ADVA ofwel een lid van het multidisciplinair team met betrokkene een fysiek contact heeft gehad. En dat herhalen we ten laatste in de 7de en 11de maand van PAO. Waarbij er telkens een aanpassing van de categorie kan gebeuren. En waarbij voortaan ook in de periode van invaliditeit, in functie van de laatste categorisering, er periodiek fysieke contactnames zullen zijn met de gerechtigde.

Met een gedeelte van deze mensen moet de TNW-C op vraag van de ADVA (of toekomstig een lid van het MDT) verplicht aan de slag door hem of haar uit te nodigen voor een gesprek. Waarbij dat kan resulteren in de toeleiding naar een gespecialiseerde begeleiding door de gewestelijke diensten in het kader van de raamakkoorden. Maar ook gerechtigden zelf kunnen steeds aankloppen bij de TNW-C voor hulp. Ook dan zal weer bekeken worden of een gespecialiseerde dienstverlening door die Diensten aangewezen is. Maar de Coördinator kan ook suggereren om andere stappen te zetten indien hij/zij van oordeel is dat zo'n gespecialiseerde dienstverlening niet nodig is. En waarvoor er een toestemming van de ADVA nodig is.

Bijvoorbeeld, door de geïnteresseerde gerechtigde op het spoor te brengen van "spontane" progressieve werkhervatting of andere, minder intensieve, vormen van begeleiding. En door de gerechtigde daarbij te helpen en te ondersteunen. Reden waarom ik een campagne heb opgestart onder de noemer "er is geen verkeerde deur naar werk". Want de gerechtigde kan bijvoorbeeld ook spontaan, zelf richting een Gewestelijke Dienst gaan voor gespecialiseerde begeleiding. Met een eenvoudige melding zal de ADVA dat dan ook veelal honoreren.

Voor mij is er dan ook niet "één" TNW-traject. Laat staan dat, dat zou beperkt zijn tot de "formele" begeleidingstrajecten in het kader van de raamakkoorden met de gewesten die voorzien in gespecialiseerde, veelal langdurige dienstverlening en begeleiding. Met daarom ook een relatief hoge kostprijs. Voor mij starten TNW-trajecten op het moment dat gerechtigden met een zekere duur van arbeidsongeschiktheid aangesproken worden om na te denken over hun situatie en hun mogelijkheden. En er systematisch en periodiek aan herinnerd worden dat ziekte geen fataliteit is die moet resulteren in volledig verlies aan contact met de arbeidsmarkt. En elke stap en interventie die daar aan herinnert, is voor mij een onderdeel van een "TNW-traject". En welk concreet contact, genomen door wie concreet op welk concreet moment, die bijgedragen heeft tot voormelde 140.000 gedeeltelijke werkhervattingen per jaar, is voor mij dan ook eigenlijk niet zo relevant. Maar ik wil wel dat die periodieke aansprekingen gebeuren, ook wanneer er op het eerste gezicht misschien nog geen directe mogelijkheden of interesses waren. Dat is de essentie van het wetsontwerp dat we vandaag hebben onderzocht in deze commissie.

Waarbij ik kom tot uw vraag over "hoeveel trajecten leiden tot een werkhervatting zonder daling van het arbeidsvolume". Daarbij wil ik toch even het thema van het beleid onder zijn "oude" benaming in herinnering brengen: "re-integratie van langdurig arbeidsongeschikten".

Het gaat hier dus om (vrijwillige) tewerkstelling, volgens mogelijkheden dus in aangepast werk, van mensen die nog steeds erkend arbeidsongeschikt zijn. Want anders waren ze niet meer erkend en is er hetzij (hopelijk) een volledige werkhervatting of desnoods werkloosheid. Het gaat hier dus over (langdurig) zieke mensen. Waarvan vandaag bijna 17 % (ondanks die langdurige ziekte) toch aan de slag is. In 2019 was dat 13,5 %. En ik erken, die eerste stap gebeurt vooral deeltijds en zelfs vooral halftijds. Maar ik zie eveneens dat die deeltijdse werkhervattingen in toenemende mate resulteren in een volledige werkhervatting. Voor wie aanving tijdens een periode van PAO was dat het geval voor 66 % in 2022 tegenover 45 % in 2018.

Om te concluderen collega Van der Donckt en andere collega's:

- "zijn we er"?: Nee. Want dit is een thema van constant versterken en partners appeleren op hun rol. De beste illustratie daarvan is het wetsontwerp dat we vandaag onderzoeken/hebben onderzocht
- boeken we vooruitgang?: Ik hoop dat ik dat heb kunnen illustreren
- is die vooruitgang exclusief toe te wijzen aan deze regering of aan deze of gene maatregel: Ik hoop dat ik heb kunnen illustreren dat het gelijk een stroom is waarvan we de bedding doorheen vele jaren met vele keitjes hebben verlegd. Waarbij ik wel durf te stellen dat we er tijdens deze legislatuur enkele behoorlijk grote keien hebben bijgelegd.